

Průvodní zpráva

Specializovaná mapa s přehledem architektonických děl Josepha Hardtmutha

Realizováno v rámci projektu „Hardtmuth: od uhlu k tužkařskému impériu“

(NAKI II -kód DG18PO20VV003).

Janův hrad, Lednice (foto J. Drozda)

Předkládající organizace:

Národní zemědělské muzeum, s. p. o.

Autoři předkládaného výstupu:

PhDr. Hana KRÁLOVÁ, Ph.D.; Ing. Jiří DROZDA; Mgr. Et Mgr. Daniel Lyčka; Mgr. Lenka Šabatová; PhDr. Pavel Borský; PhDr. Dagmar Černoušková; Ing. Zdeněk Novák; Ing. Roman Zámečník, Ph.D.,

Archivní a terénní průzkum:

Ing. Jiří DROZDA; Mgr. Et Mgr. Daniel Lyčka; Mgr. Lenka Šabatová; Ing. Zdeněk Novák; Ing. Roman Zámečník, Ph.D.,

Grafické zpracování:

PhDr. Hana Králová, Ph.D.; Ing. Jiří DROZDA

Odkaz:

<https://www.nzm.cz/veda-a-vyzkum/vedecke-projekty-a-vyzkumne-zamery/hardtmuth-od-uhlu-k-tuzkarskemu-imperiu>

Adresa uložení dokumentů:

Specializovaná mapa:

https://www.nzm.cz/file/03a198e2b188a2017ecdbd2a2a97f8df/34626/Hardthmut_mapa.pdf

Popis metod a výsledků

https://www.nzm.cz/file/b0faa78826544e8d259689b5f9f42e29/34627/Hardtmuth_Popis%20metod%20a%20v%C3%BDsledk%C5%AF.pdf

Průvodní zpráva

https://www.nzm.cz/file/096cda26928615a4945af4133436950d/34628/Hardtmuth_Pruvodni_zprava.pdf

I. CÍL VÝSLEDKU SPECIALIZOVANÁ MAPA S ODBORNÝM OBSAHEM, NAPLNĚNÍ PLÁNOVANÉHO CÍLE DLE PROJEKTU, PŘÍPADNĚ SPECIFIKACE ODLIŠNOSTÍ

Cílem zpracování tohoto mapového díla (N_{map}) je nejenom dokladovat existenci jednotlivých staveb projektovaných a realizovaných Josephem Hardtmuthem ale i shromáždit dostupné informace o těchto zařízeních a poskytnout uživatelům komplexní přehled, který doposud nebyl v této oblasti zpracován. Jako forma prezentace výsledků byla zvolena mapa se speciálním obsahem, která je doplněna názornými kartogramy, zpracovanými na podkladě rozsáhlého průzkumu.

Na základě získaných informací shromážděných z rešerší, výsledků ze studia archivních materiálů i místních šetření bylo identifikováno 88 objektů na kterých se podílel Josef Hardtmuth, ať funkčních, zaniklých nebo rekonstruovaných, nebo přestavěných. Z celkového počtu bylo identifikováno 52 existujících objektů, z nichž jsou 2 objekty přestavěny (např. kostel sv. Ondřeje v Rabensburgu), 36 objektů již neexistuje. Ze dvou neexistujících objektů existují pouze fragmenty, a u 3 identifikovaných objektů se jednalo pouze o zamýšlenou výstavbu ve formě plánové dokumentace (např. Pyramida na hoře Anninger nebo Ostrovní obelisk v Lednicko-Valtickém areálu), ostatní objekty byly v průběhu 19. a 20 století přestavěny, zbourány nebo přirozeně zanikly. Příkladem přestavěného objektu je Husarský chrám, který byl v letech 1806-1807 vybudován Janem I. na místě staré jeskyně, později však byl z důvodu chátrání zbořen a na jeho místě byla postavena v letech 1908 vyhlídková věž.

II. VLASTNÍ POPIS VÝSLEDKU

Obsah mapového díla je součástí naplnění dílčího projektu. V etapě se ověřovaly zjištěné informace. Předkládaný výsledek obsahuje informace z celého území ČR a Dolního Rakouska.

Zásadní poznatky k dosažení výše uvedeného cíle byly zpracovány formou obrazové informace do předložené mapy s odborným obsahem. Data získaná prostřednictvím provedených průzkumů a výzkumů byla kartograficky zpracována prostřednictvím GIS a vizualizována. Vizualizací výsledku projektu je souhrn kartografických informací presentovaný souborem

- přehledová mapu s vyobrazením všech identifikovaných objektů s jejich kartografickou prezentací podle druhu a s výřezy mapových oken pro lepší čitelnost obsahu mapy,
- koláčové a sloupcové grafy pro analýzu jednotlivých objektů.
- databáze jednotlivých objektů, kdy u každého objektu byly doplněny popisné údaje.

Předložená mapa se skládá z podkladových vrstev převzatých z Open Street Map, které byly kartograficky upraveny pro lepší názornost zobrazovaných nadstavbových informací. Nadstavbové specializované vrstvy mapy jsou pak výsledkem rozsáhlého sběru informací, vědecké činnosti a jednotlivých odborných analýz dle specifikace objektů a jejich uplatněním (syntézou) v kartografickém prostoru. Mapa je zpracována v Open Source geografickém systému - QGIS.

Předložená mapa s odborným obsahem je výsledkem rozsáhlého archivního a terénního průzkumu. Terénní průzkum byl zaměřen na doplnění, upřesnění a potvrzení informace zjištěné archivním průzkumem. Pozornost byla zaměřena na doplnění informací zájmových objektech. Rozsah průzkumu přesahuje průzkumy realizované standardně v rámci historického managementu či architektonického managementu. Popis metodiky hodnocení je uveden v kap. III. "Popisu specializované mapy s odborným obsahem".

III. NÁVRH VYUŽITÍ VÝSLEDKU (DEFINOVÁNÍ SUBJEKTŮ, KTERÉ BY MĚLY BÝT UŽIVATELI VÝSLEDKŮ NA ZÁKLADĚ SMLOUVY O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ)

Specializovaná mapa s odborným obsahem může být uplatněna především při identifikaci objektů specifického segmentu – architektury první poloviny 18. století na území celé ČR a dolního Rakouska. Významný přínos pro budoucí uživatele spočívá v identifikaci a rozsáhlém popisu velkého počtu identifikovaných objektů – zvláště pak v souvislosti s kartografickým zpracováním předmětných objektů včetně dalšího využití vytvořené databáze.

Konkrétními uživateli výsledků jsou/mohou být:

- Národní technické muzeum
- Národní zemědělské muzeum, s. p. o.
- Národní památkový ústav
- badatelé v oboru historie architektury a zahradní architektury
- studenti stavebních univerzit a zahradní architektury: příklady stavební architektury
- památková péče: při identifikaci hodnot jednotlivých objektů – popis objektů a využitím informací o objektech
- projektanti: při zpracování záměrů obnov a stanovení parametrů udržitelnosti objektů.

IV. SEZNAM POUŽITÉ SOUVISEJÍCÍ LITERATURY

Archiv für Geschichte, Statistik, Literatur und Kunst, 17. Jahrgang, Nr. 60 und 61, Wien 1826.

Marie Borkovcová (red.), *Krajem koruny země. Vlastivěda Lanškrounska*, Lanškroun 2002.

Pavel Borský, *Zámek Břeclav. Stavebněhistorická dokumentace (revize stavebně historického průzkumu z roku 1993)*, nepublikovaná práce, Brno 2020.

Ivo Cerman, *Kolonáda na Reistně v lednickém parku*, *Dějiny a současnost XXXVIII*, 2016, č. 1, s. 28–29.

Josef Cibulka, Jan Sokol, *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese lanškrounském*, Praha 1935.

Petr Czajkowski, *Stavebněhistorický průzkum hlavní budovy státního zámku Valtice*, nepublikovaná práce, 2012.

Dagmar Černoušková, Pavel Borský, Karel Maráz, *Stavební vývoj břeclavského zámku. Průzkumy památek II*, 1/1995, s. 100–108.

Dagmar Černoušková, *Nový dvůr v Lednicko-valtickém areálu*, *Průzkumy památek XI*, 2004, č. 1, s. 173–182.

Dagmar Černoušková, Pavel Borský, *Janův hrad v Lednicko-valtickém areálu*, *Průzkumy památek IV*, 1997, č. 2, s. 115–122.

Dagmar Černoušková, Pavel Borský, *K stavebně historickým průzkumům voluptuární architektury v Lednicko-valtickém areálu*, in: H. Králová (ed.), *Joseph Hardtmuth: Architekt, vynálezce a podnikatel ve službách knížecí rodiny Liechtensteinů*, Praha 2019, 53–79.

- Martin Golec, Daniel Lyčka, *První fáze vranovsko-křtinského lichteštejského areálu*, in: H. Králová (ed.), Joseph Hardtmuth: Architekt, vynálezce a podnikatel ve službách knížecí rodiny Liechtensteinů, Praha 2019, 137–154.
- Johann G. Grohmann, *Ideenmagazin für Liebhaber von Gärten, Englischen Anlagen und für Besitzer von Landgütern um Gärten und ländliche Gegenden, sowohl mit geringem als auch grossem Geldaufwand nach den originellsten Englischen, Gotischen, Sinesischen Geschmackmanieren zuverschönen und zuveredeln*. Leipzig 1798.
- Joseph V. Häufler, *Joseph Feil, Schilderung von Eisgrub, Feldsberg und deren Umgebungen: Nebsteinem Wegweiser und Plane auf Stahl mit 17 Ansichten und einem Panorama andessen Rande*, Wien 1840.
- Isidor HERRISCH, *Schilderung von Eisgrub und seiner Umgebung, Feldsberg, Kostel, Lundenburg, Neudeck, Nikolsburg, Voitelsbrunn usw.* Brünn 1933.
- Dalibor Hodeček, *Stavební dějiny minaretu v Lednici, Jižní Morava XLV*, 2009, sv. 48, s. 63–87.
- Michal Konečný (ed.), *Vitruvius Moravicus: Neoklasicistní aristokratická architektura na Moravě a ve Slezsku po roce 1800*, Kroměříž 2015.
- Michal Konečný, *Zámek Valtice*, Kroměříž 2018.
- Michal Konečný, *Minaret*, Kroměříž 2018.
- Emil Kordiovský, *Lednicko-valtický areál a jeho památky*, Praha 2003.
- Stefan Körner, *Die Gärten des Fürsten Aloys von Liechtenstein. Gartenkunst in gesellschaftlichen Umbruchzeiten*, Jahrbuch des Historischen Vereins für das Fürstentum Liechtenstein CIV, 2005, s. 86–136.
- Lenka Křesadlová, *Areál Nových Zámků u Litovle v prvních desetiletích 19. století*, Zprávy Vlastivědného muzea v Olomouci, 2007, č. 294, s. 50–58.
- Lenka Křesadlová, *Drobnosti k Novým Zámkům u Litovle*, Zprávy Vlastivědného muzea v Olomouci, 2009, č. 298, s. 134–140.
- Daniel Lyčka, *Voluptuární stavby valtického panství v letech 1817–1820 (bakalářská diplomová práce)*, Historický ústav FF MU Brno, Brno 2016.
- Daniel Lyčka, *Gloriet a jiné zapomenuté stavby Lednicko-valtického areálu*, Jižní Morava LI, 2016, č. 54, s. 198–217.
- Daniel Lyčka, *Voluptuární stavby v liechtensteinských parcích v Nových Zámcích u Litovle a v Adamově*, Průzkumy památek XXIV, 2017, č. 1, s. 175–186.
- Daniel Lyčka, *Zaniklé a zapomenuté Hardtmuthovy stavby v lednicko-valtickém areálu*, in: H. Králová (ed.), Joseph Hardtmuth: Architekt, vynálezce a podnikatel ve službách knížecí rodiny Liechtensteinů, Praha 2019, s. 19–38.
- Daniel Lyčka, *Hadersfeld s hradem Greifenstein a Liechtenstein-Sparbach: Historie dolnorakouských parků za Jana I. Josefa knížete z Liechtensteina*, Průzkumy památek XXVII, 2020, č. 1, s. 79–110.
- Ivan Muchka, *Děkanský kostel sv. Jakuba Většího v České Třebové – dílo architekta Josefa Hardtmutha*, in: Českotřebovská farnost v historii. Sborník studií k 200. výročí vystavění kostela sv. Jakuba, Česká Třebová 2004, s. 141–151.
- Vlastimil Novák, *Historické památky obce Damníkov*, Lanškroun 2019.
- Martin Pácal, *Obnova Minaretu v Lednicko-valtickém areálu*, Zprávy památkové péče 81, č. 4, 2021, s. 525–531.
- August PROKOP, *Burgen und Schlösser Mährens*. Brünn 1888.

- August Prokop, Die Markgrafschaft Mähren in kunstgeschichtlicher Beziehung, IV. Band, Wien 1904.
- Hans RECHT, Eisgrub in graphischen Bilddarstellungen des 18. und 19. Jahrhunderts. Wien 1979.
- Adolf Schmidl, Wien's Umgebungen auf zwanzig Stunden in Umkreise: Nach eigenen Wanderungen geschildert, II. Band, Wien 1838.
- Adolf Schmidl, Wien's Umgebungen auf zwanzig Stunden im Umkreise, III. Band, Wien 1839.
- Lenka Šabatová, Státní zámek Lednice, Operativní dokumentace provedená v průběhu oprav fasád, část I., období 2008-2010, nepublikovaná práce, Brno 2010.
- Lenka Šabatová, Lovecký zámeček v Lednici – architektonická a funkční proměna voluptuární stavby. Průzkumy památek XXI, č. 1, 2014, s. 130–136.
- Lenka Šabatová, Josef Hardtmuth a zámek v Bučovicích, in: H. Králová (ed.), Joseph Hardtmuth. Architekt, vynálezce a podnikatel ve službách knížecí rodiny Liechtensteinů, Praha 2019, s. 109–119.
- František R. Václavík – Bohdan Šeda, *Dílčí hloubkový stavebně historický průzkum a OPD zámku čp. 1 v Lanškrouně*, nepublikovaná práce, Pardubice 2013.
- Gustav WILHELM, *Die Fürsten von Liechtenstein und ihre Beziehungen zu Kunst und Wissenschaft* (Sonderdruck aus dem Jahrbuch der Liechtensteinischen Kunstgesellschaft). Vaduz 1976.
- Gustav Wilhelm, *Joseph Hardtmuth 1758–1816: Architekt und Erfinder*, Wien–Köln 1990.

V. SEZNAM PUBLIKACÍ, KTERÉ PŘEDCHÁZELY VÝSLEDKU SPECIALIZOVANÁ MAPA S ODBORNÝM OBSAHEM A BYLY PUBLIKOVÁNY PŘÍPADNÉ VÝSTUPY Z ORIGINÁLNÍ PRÁCE

- KRÁLOVÁ, H. (ed), Hardtmuth: od uhlu k tužkařskému impériu, katalog výstavy (B) – v tisku
- KRÁLOVÁ, H. (ed), Hardtmuth: from charcoal to a pencil empire, katalog výstavy (B) – v tisku
- Architektonické dílo Josepha Hardtmutha, odborná kniha (B) – zpracován rukopis

VI. SPECIFIKACE ZJIŠTĚNÝCH INFORMACÍ - DATABÁZE NA ELEKTRONICKÉM NOSIČI

složka Databaze	databáze zjištěných informací (soubor: data_Hardtmuth.xlsx) a složka fotografií autora z místního šetření
složka QGIS_projekt	elektronická kopie projektu v programovém vybavení QGIS pro tvorbu mapy a kartogramů
složka Spec_Mapa_PDF	elektronická verze Specializované mapy s odborným obsahem ve formátu PDF optimalizovaná pro tisk - soubor Mapa_Hardtmuth.pdf

soubory:

Pruvodni_zprava_Hardtmuth.pdf	– Průvodní zpráva
Popis_metod_a_vysledku_Hardtmuth.pdf	– Popis metod a výsledků